

A TERMCAT Terminológiai Központ és a Cercaterm terminológiai adatbázis

A Katalán Terminológiai Központ (*TERMCAT, Centre de Terminologia*) 1985-ben alakult a Katalán Kormány (*Generalitat de Catalunya*) és a Katalán Tanulmányok Intézetének (*Institut d'Estudis Catalans*) kezdeményezésére. Küldetésének tartja a katalán terminológia fejlesztését és a különböző tárgykörök terminológiai rendezését innovatív források és eszközök folyamatos létrehozásával, állandó kapcsolatot tartva a szakemberekkel és a terminológia felhasználóival.

A szervezet honlapja spanyol, katalán és angol nyelven is tanulmányozható, célkitűzése a katalán nyelv szabványosítási folyamatának elősegítése a soknyelvűség és a sokszínűség tiszteletben tartásával. Felépítését tekintve a szervezet élén az igazgatótanács (*Consell de Direcció*) áll, a terminológiai szabványosítási munkát, azaz a különböző tárgykörökben megjelenő új ismeretek elterjesztéséhez szükséges terminusjelöltek közül a preferált formák kijelölését a felügyelőtanács végzi (*Consell Supervisor*). Az igazgatótanács a Katalán Kormány, a Katalán Tudományok Intézete (*Institut Català de Ciències*) és a Katalán Nyelvi Szabványosító Testület (*Consorci per a la Normalització Lingüística*) képviselőiből áll, míg a felügyelőtanács katalán nyelvész, terminológus szakemberekből tevődik össze, és kéthetente tanácskozik, hogy megvitassa a felmerülő konkrét szabványosítási eseteket, jóváhagyja a szabványosítási munkára vonatkozó kritériumokat. A TERMCAT együttműködik a terminológia mellett elkötelezett spanyol és nemzetközi szervezetekkel, szorgalmazza a soknyelvű terminológiai munkát a katalán nyelv nemzetközi színtereken való elterjesztése céljából, szoros kapcsolatot tart a katalán nyelvterületen működő egyetemekkel, terminológiai projekteken részt vevő szakemberekkel. Egyetemi képzésekhez is hozzájárul azáltal, hogy gyakorlati lehetőséget biztosít graduális és posztgraduális hallgatók számára a terminológia, a bölcsészettudományok, valamint fordító- és tolmácsolás területéről. Fontos szerepet vállal a terminológiai adatok közzétételében és elterjesztésében, tagja a Spanyol Szabványügyi Testület (AENOR) 191-es, a terminológiára vonatkozó elvek, módszerek szabványosításáért felelős műszaki bizottságának, részt vesz az ISO és UNE (spanyol nemzeti) szabványok hivatalos katalán változatának kidolgozásában.

A webhely igen érdekes, részletes információkkal szolgál a szervezetenél alkalmazott terminológiai szabványosításra vonatkozó munkafolyamatokról, módszerekről és azon nyelvészeti, terminológiai kritériumokról, amelyek lehetővé teszik a terminológiai munkát és a szaknyelvek fejlődését katalán nyelven. Véleményük szerint a műszaki, tudományos, humán területeken megjelenő neologizmusok szabványosításának szükségessége azért merülhet fel, mert az új terminusok katalán formái közül egyet konszenzus útján ki kell jelölni abban az esetben, ha még nem létezik általánosan elfogadott forma, vagy ha nyelvészeti, terminológiai szempontból nem megfelelő formák kerültek használatba. A szervezet a szabványosított ter-

minusokat a *Cercaterm* és a *Neoloteca* terminológiai adatbázisban teszi bárki által elérhetővé. A terminológiai adatok elterjesztésének legfontosabb és leghatékonyabb eszközének a rendszeresen frissített adatbázisokat tartják, ezeken kívül olyan szótárakat és egyéb kiadványokat is szerkesztenek, amelyek egybegyűjtik az egyes tárgykörök szabványosított terminusait, valamint támogatják a szótár- és glosszáriumszerkesztéssel foglalkozó személyeket és munkacsoportokat. Tanácsadó szolgálatuk (*Servei de Consultes*) fogadja oktatási és más intézmények, kommunikációs médiumok, cégek, szervezetek, szakemberek terminológiával kapcsolatos kérdéseit, javaslatait, segítséget nyújt terminológiai termékek kidolgozásában, szakszövegek fordításában és szerkesztésében, valamint szoftverlokalizációban. A webhelyről katalán nyelven letölthetjük a szervezet által a terminológiai munkafolyamatokra kidolgozott módszertani szempontokat és néhány szakterület (állatok, enzimek, foglalkozásnevek) terminológiájára vonatkozó nyelvészeti kritériumokat, valamint megtaláljuk a szervezet által megbízható terminológiai forrásnak tekintett dokumentumok gyűjteményét is.

A honlap felsorolja és röviden ismerteti a TERMCAT által nyújtott terminológiai szolgáltatásokat. Online könyvtárunkon keresztül a felhasználó megtalálja a katalán terminusokat tartalmazó kiadványok bibliográfiai adatait, szótárak, szakkönyvek listáját, amelyek szerkesztésében a szervezet részt vett, könyvtárunk több mint 10 000 kötetet tartalmaz. A TERMCAT tájékoztatja azon intézményeket, cégeket, fordítókat, nyelvészeket, akiknek részletesebb információra van szükségük egy-egy tárgykör terminológiáját illetően. Terminológiai segítséget nyújt szakszövegek szerkesztéséhez és fordításához egyetemeknek, közintézményeknek, cégeknek, illetve mindazoknak, akik segítséget igényelnek terminológiai termékek (szótárak, glosszáriumok, tezauruszok) előállításához. Vállalják a szakszövegek terminológiai szempontú lektorálását, a megfelelő terminusok felkutatását, neologizmusok szabványosítását, igény szerint módszertani segítséget is nyújtanak, például fordítói, lokalizációt végző csoportok koordinálásában, terminológiai termékek kidolgozásában, valamint elvégzik közintézmények, egyetemek, cégek és magánszemélyek által előállított termékek nyelvi, terminológiai szempontú minőségellenőrzését, értékelését. A szervezet kutatók, doktoranduszok rendelkezésére bocsátja az általa összeállított terminológiai korpuszokat. Honlapjáról szabadon letölthető a *GesTerm* terminológiakezelő szoftver, amely lehetővé teszi a terminológiai munkához kapcsolódó főbb feladatok elvégzését: terminográfiai adatlapok létrehozását, az adatlapokhoz kapcsolódó információk rögzítését, nyomtatható listák létrehozását. A *GdTweb* nevű szoftverük azon terminológusok és szakemberek számára készült, akik távolról működnek együtt a TERMCAT-tal, és lehetővé teszi számukra, hogy a weben keresztül a központ terminológiai adatbázisával összeköttetésben álló adatbázis-kezelő programot használják.

A honlapon rövid jegyzeteket találunk terminusokkal, neologizmusokkal kapcsolatos kérdésekről, valamint megtaláljuk a terminológiai, lexikográfiai témájú közelgő konferenciák időpontját, programját és a legújabb szótárak, glosszáriumok, kiadványok ismertetőit. A honlapon négynyelvű online szótárat is találunk (angol, francia, katalán, spanyol), amely közel negyven tárgykörben tartalmaz terminusokat, definíciókat és ekvivalenseket. Hozzáférhetünk a két terminológiai adatbázishoz is: a *Cercaterm*hez és a *Neolotecá*hoz.

A terminológiai adatbázisok egy-, két- vagy többnyelvű terminológiai adatokat tartalmazó elektronikus eszközök, amelyek egyszerűen frissíthetőek, számos esetben ingyenesen elérhetőek, gyors keresési lehetőséget biztosítanak a fordítók számára. Szerkesztési elveikre vonatkozóan ajánlásokat tartalmaz az ISO 22128:2008 számú, *Terminology products and services – overview and guidance* című szabványa. A szabvány szerint a terminológiai adatbázisok terminológiai adatokat és a hozzájuk kapcsolódó nyelvi és adminisztratív információkat tartalmazó adatbázisok, amelyekben az adatok folyamatosan kiegészíthetőek, frissíthetőek va-

lamely terminológiakezelő rendszer segítségével. A terminológiai adatbázisoknak az elnevezéseken kívül olyan adatkategóriákat is tartalmazniuk kell kötelező elemként, mint a nyelvi azonosító(k), adminisztratív kategóriák, valamint a létrehozás időpontja. Az egyéb adatkategóriákat a felhasználók szükségletei szerint kell megválasztani. A több tárgykörhöz kapcsolódó adatbázisok esetében legalább egy olyan adatkategóriát is fel kell tüntetni, amely megnevezi a szakterületet, többnyelvű adatbázisok esetében pedig nyelvi azonosítókra is szükség van. Az egynyelvű adatbázisokban a definíciót vagy a fogalom leírását tartalmazó adatkategóriának kötelezően kell szerepelnie. A két- és többnyelvű adatbázisokban fel kell tüntetni az elnevezéseket minden nyelven a nyelvi azonosítókkal együtt.

A *Cercaterm* különböző tárgykörök szakemberei, kiadványszerkesztők, valamint fordítók és tolmácsok számára készült. Az adatbázis nyelve katalán, a fő terminusok katalán nyelvűek, az ekvivalens formák – nem minden esetben – spanyol, francia angol és olasz nyelven is szerepelnek.

Tartalmi jellemzőit tekintve – a TERMCAT honlapján olvasható adatok szerint – a *Cercaterm* 230 000 terminográfiai adatlapot és 31 tárgykört tartalmaz; a mezőgazdaságtól az elektronikáig, a földrajztól a nyelvészetig és az irodalomig számos tudományos és műszaki tárgykör terminusai és definíciói között tájékozódhatunk. Az adatokat kéthetente frissítik az alábbi források alapján: 1. a *Neoloteca*, a TERMCAT adatbázisa, amely a szervezet felügyelőtanácsa által szabványosított terminusokat tartalmazza, 2. a TERMCAT által kidolgozott terminológiai termékek, 3. a TERMCAT kutatási projektjeinek eredményei, 4. egyéb szervezetek adatbázisaiból átvett terminográfiai adatlapok adataiból. Minden adatlap jobb felső sarkában a *Font* ikonra kattintva megtaláljuk a terminus és a definíció forrását.

A terminográfiai adatlap minden esetben tartalmazza a fogalom definícióját és a katalán terminust, a hozzá tartozó nyelvtani kategóriával, a tárgykört vagy tárgyköröket, amelyekhez a terminus tartozik és változó számú idegen nyelvű ekvivalenst ISO-kóddal (nyelvi azonosí-

ratolí

termcat
[Font]

La informació d'aquesta fitxa procedeix de l'obra següent:

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia i fraseologia dels productes informàtics [en línia]*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2011. (Diccionaris en Línia)
<http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris_En_Linia/123/>

ca ratolí, n m
es ratón
fr souris
en mouse

<Localització > Terminologia>

Dispositiu informàtic de diàleg que transmet la informació necessària per al desplaçament del punter per la pantalla d'un ordinador, que generalment incorpora uns botons per a activar determinades funcions, que s'utilitza com a comandament en algunes plataformes de joc.

1. ábra. A ratolí (egér) terminus terminográfiai adatlapja a Cercaterm adatbázisban

tóval) ellátva. Ha a terminus kölcsönszó, feltüntetik a forrásnyelvet is annak jelzésére, hogy a kiejtés a feltüntetett nyelv fonetikai szabályait követi. A *Cercaterm* esetében kétféle keresési módot: egyszerűt és összetettet találunk. Az egyszerű kereséssel az adatlapok címei között kereshetünk témakör és nyelv szerint. A részletes kereséssel különböző szűrési feltételeket adhatunk meg: kereshetünk az adatlapok címeire, a definíciókban és a definíciókhoz fűzött jegyzetekben is, és az adatlapok teljes tartalmában. A keresés eredményeképpen információt kapunk arról, hány terminográfiai adatlapon található meg a keresett elem. Ha a *Cercaterm*ben automatikus kereséssel nem találjuk meg egy-egy angol vagy spanyol terminus katalán megfelelőjét, akkor üzenetben személyre szóló segítséget is kérhetünk egy-egy terminológiai probléma megoldásához.

Ha az adatbázis keresőfelületén a keresési mezőbe (*text de la consulta*) beírjuk például a spanyol *ratón* (egér) szót, és kiválasztjuk az elektronika, informatika, telekommunikáció (*Electrònica. Informàtica. Telecomunications*) tárgykört, akkor a keresés eredményeképpen 14 találatot kapunk, csupa olyan katalán terminust, amelynek egyik eleme a *ratón* szó. A második, *ratolí* találatra kattintva az 1. ábrán látható terminográfiai adatlapot találjuk. Az adatlapon szereplő fő terminus a *ratolí*, ha a jobb felső sarokban a *Font* (forrás) szóra kattintunk, akkor látjuk, hogy a terminushoz kapcsolódó adatok forrása a TERMCAT által kiadott online szótár. A forrásmegjelölést a fő terminus követi katalán nyelven a grammatikai kategória megjelölésével (hímnemű főnév), majd a katalán nyelvű terminus spanyol, francia és angol ekvivalens formáit találjuk ISO-kódokkal ellátva. Ezután a tárgyköri besorolás (lokalizáció, terminológia) következik, majd a katalán nyelvű definíció.

A TERMCAT központ munkája, a műszaki, tudományos terminológia fejlesztése, a terminológia szabványosítása, a terminológiai adatok online megjelenítése lehetőség szerint gyakran frissített terminológiai adatbázisokban, a különböző tárgykörök szakembereinek és a terminológusok együttműködése követendő példa lehet más országok, például Magyarország számára is.

Sermann Eszter

Elektronikus források

Centre de Terminologia (TERMCAT) – <http://www.termcat.cat> (Letöltve: 2014. június 3.)

Cercaterm – <http://www.termcat.cat/> (Letöltve: 2014. június 3.)

Szabvány

ISO 22128:2008 Terminology products and services – Overview and guidance